

budoucích výzkumů hudebních aktivit v kontextu pandemie, přináší příspěvek Milana Tesaře. Sborník uzavírá příspěvek muzikologa a hudebního publicisty Aleše Opekara, v němž se věnuje podobám zpracování zbojnické tematiky v české muzikálové tvorbě.

Závěrem mohu konstatovat, že i letos stojí za to věnovat pozornost této pravidelně vydávané publikaci. Může být inspirativní pro výzkumné pracovníky i zájemce z řad veřejnosti nejen s užším vztahem k lidové hudbě nebo world music.

Žita Skořepová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

**Kamil Rodan (ed.). *Listy lásky, víry a naděje.*
(Edice korespondence slezského etnografa a folkloristy
Antonína Satkeho se snoubenkou, sestrou a dalšími
rodinnými příslušníky od srpna 1957 do května 1962).
Opava: Slezské muzeum Opava, 2020. 366 s.
ISBN 978-80-87789-70-4**

Knihu soukromé korespondence folkloristy a dialektologa Antonína Satka vydává Kamil Rodan. Opatřil ji krátkým úvodem – zde mohl o něm pro nefolkloristické zájemce říct něco víc. Ke každému dopisu, je jich 160, připojil přesnou anotaci, vysvětlivky a poznámky jdoucí mnohdy do značné podrobnosti. Týkají se jak postav nebo institucí, tak i výzkumných témat a různých událostí, o kterých je v dopisech zmínka. Detailnost těchto editorem připravených informací má téměř encyklopedický charakter. Jsou místy až nadbytečné, např. ve výčtu děl W. Shakespeara nebo jiných známých autorů. Závěr knihy tvoří německé a anglické resumé, jmenný seznam příbuzných rodiny Satkovy i Vlasty Kurkové, místopisný slovník a výběrový rejstřík.

Sto šedesát dopisů, korespondenčních lístků a pohlednic především z vězení nám, znajícím A. Satka jako fundovaného znalce a odborníka slezského slovesného folkloru, zprostředkovává i jeho druhou, niternou stránku. Ukazují ho jako člověka, jehož hlavním krédem bylo přesvědčení, že smyslem života není materiálně, ale víra v něco vyššího, i když v dopisech se o praktické věci a o to, co se děje doma, neustále stará. Za svou křesťanskou víru byl za komunismu v letech 1948–1968 tvrdě pronásledován. Nesměl učit a později ani pracovat v některé kulturní instituci (byl vyškrtnut i z Národopisné společnosti). V roce 1961 byl v uměle vykonstruovaném procesu proti sdružení laiků, které soustřeďovalo katolickou intelligen-

ci ve Slezsku, odsouzen ke čtyřem a půl letům vězení za „rozvracení republiky“. Jeho slova v dopise napsaném po konečném rozsudku to jasně vyjadřují: „*Nermoutím se, беру vše tak, jak se sluší na člověka, jenž ví, že každé lidské utrpení má určitý smysl v našem životě.*“ „*Láska je veliká i ve svém utrpení.*“ Je až k nepochopení, že v té době napíše: „*Já dovedu každý den strávit pestře: promýšlím některé problémy folkloristické, strídám to vzpomínkami, vytvářím si v paměti verše, a tak to utíká.*“

Kromě několika dopisů z let 1957 a 1958 jsou jádrem knihy dopisy z vězení z let 1961–1962. Vzájemná korespondence Antonína Satka a Vlasty Kurkové, jeho mladé obdivovatelky, studentky fakulty medicíny Univerzity Palackého v Olomouci, později manželky, ukazují život Satka-vědce ze zcela jiné stránky. Ukazují to, jak vzájemná niterná opravdová láska člověka přetváří. Od vzájemného poznávání, prvních oslovení, až po krásný vztah, kdy z oslovení *Vážený pane profesore – Vlasto*, vyroste vztah *Můj milovaný Špalíčku, Můj nejdražší – Moje milá a drahá, Má nejdražší. I když se nám zdá leccos ve čtyřiceti nepochopitelné, jen nám dvěma je zcela jasný cíl. Láska je veliká i ve svém utrpení. A tak je to i s námi.* Tato často velice osobní vzájemná korespondence (nevím, jestli by si kolega Satke přál její zveřejnění) nám dává na něho jiný pohled než ten, který je znám z jeho četných odborných knih a studií. Z dopisů poznáme velmi široké pole

vzájemných zájmů, kdy se zpočátku mladá studentka medicíny, zajímající se o literaturu a kulturu vůbec, snaží rozšířit své znalosti kontaktem se starším vzdělaným „panem profesorem“, až po toto vyznání: „*Poezie, slovesné umění, toť spjato s mým životem, s Tebou. Můj život, toť jedna velká báseň...’ Za nejkrásnější pokládám náš čistý vztah.*“ Je obdivuhodné, jak se oba dovedli v tehdejší nelehké době vzájemně pochopit a prožít krásný společný život.

Kromě Vlastiných podrobných referencí o kulturním životě, o tom, jaké jsou výstavy, co hrají divadla, jakou slyšela hudbu, jaká vychází tiskem nová literatura a odborné práce, se Satke zajímal o její studium, později o její práci v nemocnici. Podrobně chtěl znát průběh i náplň každodenního života jeho i její rodiny. Do některých dopisů vkládal proto i pasáže pro jednotlivé členy rodiny. Krásné jsou úryvky, v nichž oba vyznávají svůj citový vztah k rodnému kraji Slezsku a jeho spisovatelům (Ludmila Hořká, František Lazecký), s nimiž byli ve spojení. Satka stále zajímalo i to, jak žijí obyčejní, prostí lidé, z nichž pocházelo mnoho jeho informátorů, o nichž psal v četných studiích a knihách. Například se chtěl dovědět, co dělá a jak je zdravý jím objevený pohádkář „stryk Smolka“, jehož repertoár zpracoval v tehdejší době ve zcela ojedinělé monografii (1958).

Knihou podává o Antonínu Satkovi nikoli obraz jako o vědci, folklo-

ristovi a veřejném kulturním činite-li Slezska, ale umožňuje ho poznat jako člověka velkých morálních kvalit a šířky kulturních a vědeckých zájmů. Dozvíme se, že jeho literární rozhled nebyl vymezen jen rovinou čtenáře, ale i schopností vnímat umě-

leckou hodnotu literárních textů a sám je ve verších dokonce tvořit. Nejcennějším závěrem z uveřejněné korespondence je to, že život může být bohatý a smysluplný i v nejtěžších podmínkách.

Marta Šrámková (Brno)

**Stanislav Brouček – Lubomír Martínek.
Francie a česká imigrace. Kultura dvou domovů mezi
svobodou a zodpovědností. Pelhřimov: Nová tiskárna
Pelhřimov; Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., 2020. 291 s.
ISBN 978-80-7415-209-2**

Stanislav Brouček věnuje dlouhodobě pozornost studiu emigrace a českým krajanským diasporám v zahraničí. Výsledkem jeho badatelského zájmu na téma migrace je řada samostatných publikací či prací, na kterých participoval jako spoluautor, respektive u nichž se podílel na uskutečnění edičních záležitostí. Všechny tyto práce obohatily historicko-etnologickou literaturu v českých zemích. Úvodem je třeba říci, že recenzovaná publikace zaujímá mezi jeho doposud vydanými pracemi zvláštní místo. Vstupní text první kapitoly pod názvem *Emigrantské obzory: pohled ze soukromí* má více méně autobiografický charakter, v němž poprvé S. Brouček v publikované podobě podhalil osobní motivace zájmu o studium vystěhovalectví. Vyznal se z náklonnosti k tématu emigrantství, které ho irito-

valo v mládí. V rodinném okruhu se setkával s úvahami o vystěhovalectví, a tak si k němu formoval osobní postoj s velkou mírou empatie. V nynějším zpracování tématu spolu s Lubomírem Martínkem, exulantem z osmdesátých let 20. století, poukazují na obraz českého živlu ve Francii.

Dominantní podíl S. Broučka na vydání knihy je zřejmý. První část publikace vyplňuje rozsahem nevelké kapitoly, které mají částečně charakter autobiografické reflexe, částečně systémově uspořádaného odborného výkladu o emigraci a českých krajanech v Paříži. S. Brouček zde zvolil zajímavou kompozici textu, v němž konfrontuje v podstatě své nerealizované emigrantství ve vztahu k Francii s tím realizovaným. Využívá jako pendant příklad Lubomíra Martíňka, který v osmdesátých le-